

การจัดสรรเวลาเรียนของประเทศไทยเหมาะสมแล้วหรือยัง?

“การจัดสรรเวลาเรียนทั้งในแง่ปริมาณและแบบแผนของเวลา มีผลต่อทักษะความรู้ของนักเรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวม”

ISSUE 25 / 2016

5 Dec 2016

วีระชาติ กิเลนทอง

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

วรุณี สามารถ

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

คะแนนสอบ PISA อันเป็นคะแนนสอบที่สะท้อนถึงทักษะความสามารถของนักเรียนในระดับนานาชาติ ได้แสดงผลออกมาว่าประเทศไทยซึ่งมี GDP ใกล้เคียงกับไทยมีคะแนนสอบ PISA ก้าวกระโดดไปอยู่ในระดับเดียวกับประเทศพัฒนาแล้ว โดยทิ้งห่างจากไทยและประเทศอื่นที่มี GDP ใกล้เคียงกัน บทความนี้ชี้ให้เห็นว่าการจัดสรรเวลาเรียนในวิชาหลัก ได้แก่ วิชาด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านภาษาของเวียดนามที่สูงกว่าไทยนั้น อาจเป็นปัจจัยที่นำมาซึ่งความแตกต่างของคะแนนสอบ PISA ดังนั้น ในหลักสูตรการศึกษาของไทย การพิจารณาให้มีการจัดสรรเวลาเรียนในวิชาสำคัญเหล่านี้เสียใหม่อาจสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยให้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

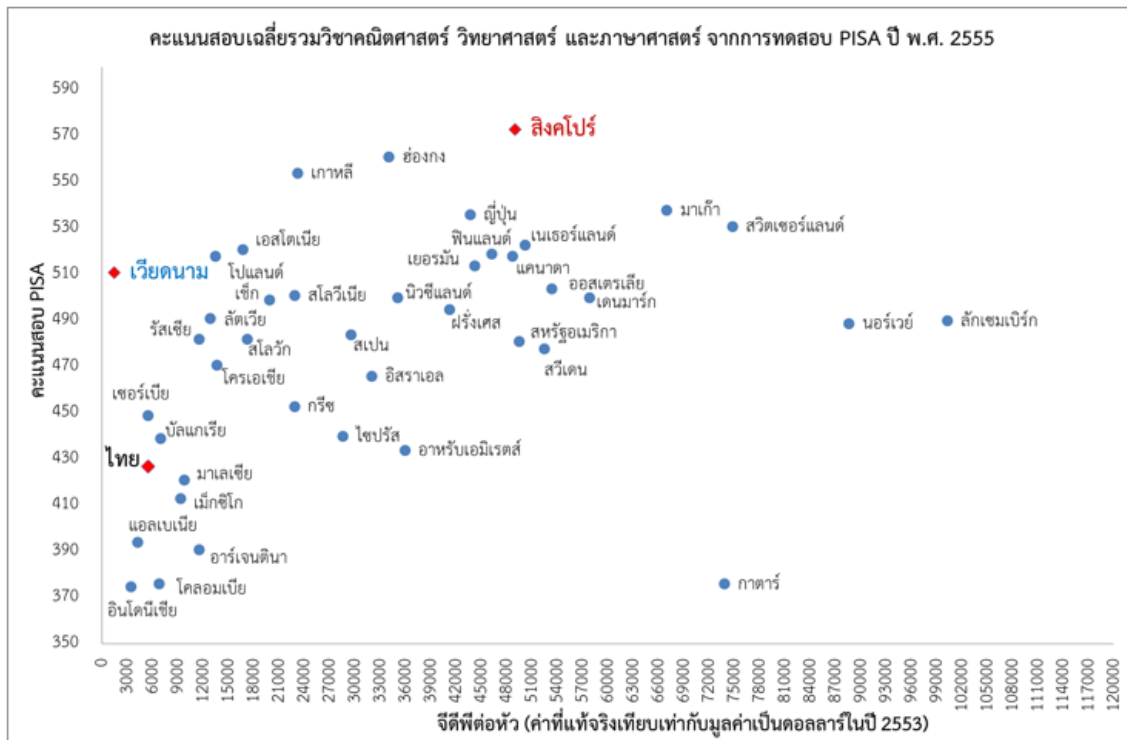
เป็นที่รู้และเข้าใจตรงกันว่า คุณภาพด้านการศึกษา และการพัฒนาประเทศเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน แต่สิ่งที่สาธารณชนอาจจะยังเข้าใจได้ไม่ดีพอคือ คุณภาพของการศึกษาไทยในปัจจุบันแท้จริงแล้วอยู่ในระดับใด และอะไรเป็นปัจจัยที่กำหนดคุณภาพของการศึกษาดังกล่าว

แต่ก่อนที่เราจะตอบคำถามข้างต้นนี้ สิ่งหนึ่งที่ต้องรู้คือ คุณภาพการศึกษาที่เราพูดถึงนั้นแท้จริงแล้วคืออะไร และจะวัดค่าออกมาได้อย่างไร คำตอบในอุดมคติอาจเป็นไปได้หลายแบบ เช่น เป้าหมายของการศึกษาอาจหมายถึงการถ่ายทอดทักษะและความรู้ไปสู่เยาวชนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพและสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุข แต่การวัดความมีศักยภาพหรือระดับความสุขของบุคคลไม่ใช่เรื่องง่าย ยกตัวอย่างเช่น หากเราต้องการทราบว่าการศึกษานำมาซึ่งความสำเร็จในการทำงานหรือไม่ เราจำเป็นต้องรอให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่สำเร็จการศึกษาและเข้าสู่วัยทำงาน ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว อาจ

เป็นระยะเวลาที่นานเกินไป เมื่อเทียบกับความต้องการและความจำเป็นที่จะต้องรู้ผลลัพธ์ของการดำเนินงานที่เป็นปัจจุบัน ดังนั้น เราจึงนิยมวัดคุณภาพของการศึกษาในระยะสั้นด้วยผลการทดสอบ ถึงแม้เราจะทราบดีว่าผลการทดสอบไม่ใช่เป้าหมายหลักของการศึกษา แต่เราก็หวังอยู่เสมอว่า ผลการทดสอบจะบอกถึงระดับทักษะและความรู้ในตัวนักเรียน อันเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดศักยภาพในการทำงานในอนาคต

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา สังคมไทยได้ให้ความสนใจกับโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ซึ่งพยายามวัดทักษะและความรู้ในด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่มีอายุ 15 ปี ผลการทดสอบในปี 2555 ชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยมีคะแนนสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านที่มีระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมหรือจีดีพีใกล้เคียงกัน เช่น ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศมาเลเซีย แต่ที่น่าประหลาดใจ

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นความเห็นของผู้เขียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์

รูปที่ 1: คะแนนสอบ PISA และผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัว
ที่มา: OECD (2014)

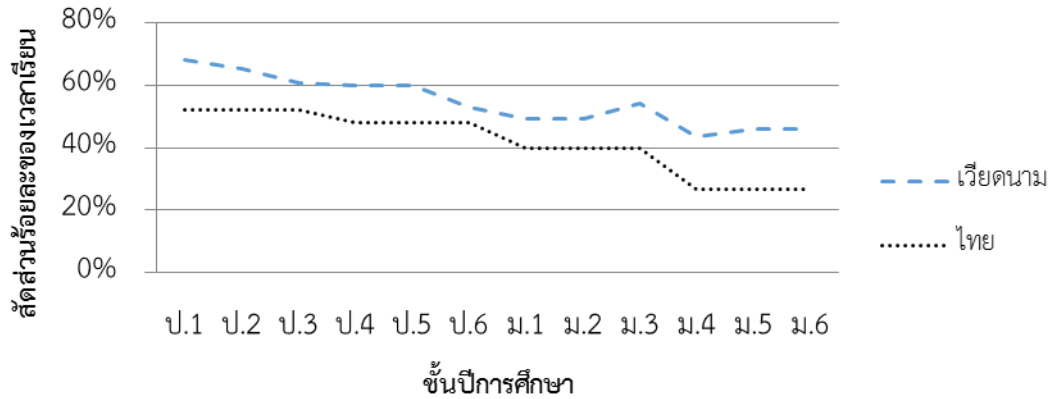
ที่สุดคือ คะแนนของประเทศเวียดนาม ซึ่งเป็นประเทศเดียวที่มีระดับจีดีพีต่อหัวใกล้เคียงกับไทยแต่มีคะแนนสอบ PISA ที่ก้าวกระโดดไปอยู่ในระดับเดียวกับประเทศพัฒนาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศฟินแลนด์ ประเทศเยอรมนี หรือประเทศแคนาดา ดังแสดงในรูปที่ 1 ปรากฏการณ์นี้ชวนให้สงสัยอย่างยิ่งว่า อะไรคือปัจจัยที่ทำให้คะแนนสอบของเวียดนามสูงขนาดนี้ ที่ผ่านมามีเวียดนามได้ทำอะไร และไทยมีการจัดการระบบการศึกษาอย่างไร จึงเป็นผลมาถึงคะแนนสอบที่ต่างกันได้มากเพียงนี้

หากมองย้อนกลับไปถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างแน่นอนคือ เวลาที่ใช้ในการเรียนในแต่ละวิชา กล่าวคือ นักเรียนที่ใช้เวลาในการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งมากกว่าอีกคนหนึ่ง ย่อมมีโอกาสที่จะได้ความรู้ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิชานั้นมากกว่า ยิ่งไปกว่านั้น หากเราสมมุติว่าทุกประเทศมีเวลาเรียนโดยรวมที่ใกล้เคียงกัน สัดส่วนเวลาที่ใช้ในการเรียนแต่ละวิชาย่อมมีผลต่อผลการทดสอบไม่มากนักน้อย ดังนั้น สัดส่วนเวลาที่ใช้ในการเรียนวิชาหลัก ซึ่งประกอบไปด้วยวิชาด้านภาษา ด้านคณิตศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์ ควรจะมีความสัมพันธ์กับคะแนนสอบ PISA ซึ่ง

เป็นการวัดทักษะทั้ง 3 ด้านที่กล่าวมา ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงได้นำเอาสัดส่วนเวลาที่ใช้เรียนวิชาหลักเหล่านั้นของนักเรียนไทย กับนักเรียนเวียดนามมาเปรียบเทียบกันดังแสดงในรูปที่ 2 โดยในรูปที่ 2 แกนตั้งแสดงถึงร้อยละของเวลาเรียนที่ใช้ในวิชาเรียนหลักเทียบกับเวลาเรียนทั้งหมด และแกนนอนแสดงระดับชั้นปีการศึกษาของนักเรียน โดยนับตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต่อเนื่องไปจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการเปรียบเทียบพบว่าสัดส่วนเวลาเรียนวิชาหลักของนักเรียนเวียดนามนั้นสูงกว่านักเรียนไทยถึงเกือบร้อยละ 20 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่วางเอาไว้ นั่นคือ คะแนนสอบ PISA ของเวียดนามสูงกว่าไทย เพราะเขาใช้เวลาเรียนในวิชาหลักที่มีความสำคัญมากกว่าเรานั้นเอง

ผู้อ่านอาจมีความเห็นว่า ข้อสรุปที่ได้ อาจจะเป็นเพียงเรื่องบังเอิญก็ได้ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจในข้อสรุปข้างต้นมากขึ้น ผู้เขียนจึงลองนำเอาข้อมูลของอีกประเทศหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มอาเซียนเช่นเดียวกับไทย แต่มีคะแนนสอบสูงกว่าเวียดนามเสียอีก คือ ประเทศสิงคโปร์ หากข้อสรุปข้างต้นไม่ใช่เรื่องบังเอิญ เราควรจะพบว่า เวลาเรียนวิชาหลักของนักเรียน

เวลาเรียนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา เปรียบเทียบประเทศ
เวียดนาม และไทย

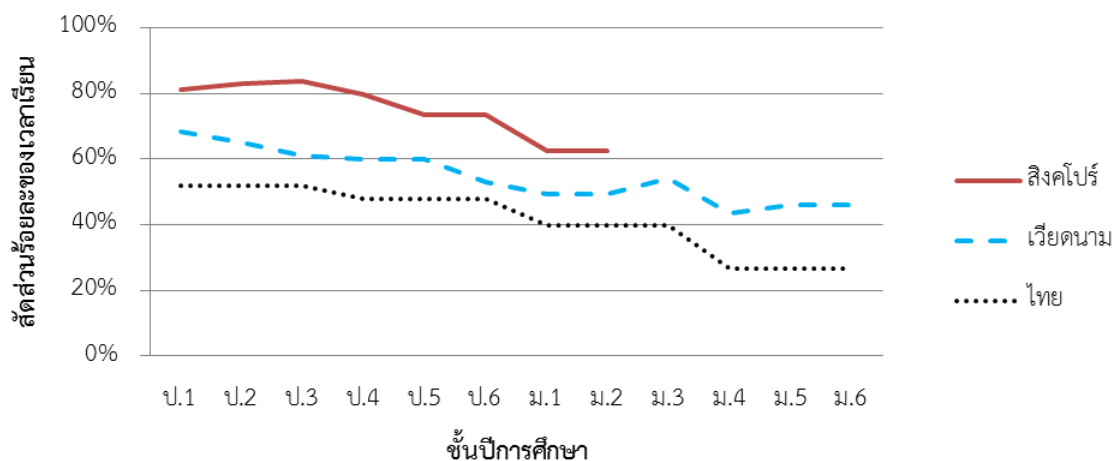

รูปที่ 2: เวลาเรียนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา เปรียบเทียบประเทศเวียดนาม และไทย
ที่มา: World Data on Education (UNESCO, 2011a-2011b)

สิงคโปร์ควรมีสัดส่วนมากกว่านักเรียนไทยอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งผลการเปรียบเทียบได้สนับสนุนข้อสรุปข้างต้นโดยจะเห็นได้จากรูปที่ 3 ว่า เวลาเรียนวิชาหลักของสิงคโปร์ มีสัดส่วนสูงสุด รองลงมาคือเวียดนาม และไทย ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับอันดับคะแนน PISA ของทั้งสามประเทศ

นอกจากปริมาณเวลาแล้ว แบบแผนของการเรียนที่กำหนดว่าจะเริ่มเรียนวิชาใดเมื่อไหร่ และจะเพิ่มสัดส่วนของเวลาอย่างไรตลอดช่วงการศึกษา ย่อมมีความสำคัญต่อผลสำเร็จในการเรียนรู้ไม่มากก็น้อย ดังนั้น ผู้เขียนจึงวิเคราะห์แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ของทั้งสามประเทศ เพื่อดูว่ามีความ

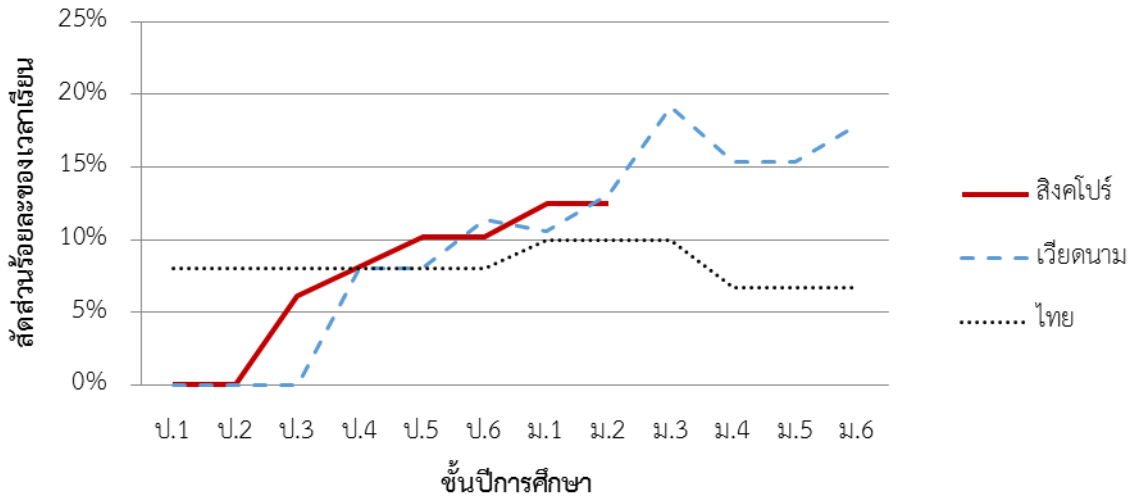
เวลาเรียนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา เปรียบเทียบประเทศสิงคโปร์
เวียดนาม และไทย

รูปที่ 3: เวลาเรียนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา เปรียบเทียบประเทศสิงคโปร์ เวียดนาม และไทย
ที่มา: World Data on Education (UNESCO, 2011a-2011c)

หมายเหตุ: ด้วยข้อจำกัดของข้อมูล ผู้เขียนจึงนำเสนอสัดส่วนเวลาเรียนของประเทศสิงคโปร์ถึงเพียงชั้น ม.2

เวลาเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เปรียบเทียบประเทศสิงคโปร์ เวียดนาม และไทย

รูปที่ 4 เวลาเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เปรียบเทียบประเทศสิงคโปร์ เวียดนาม และไทย

ที่มา: World Data on Education (UNESCO, 2011a-2011c)

หมายเหตุ: ด้วยข้อจำกัดของข้อมูล ผู้เขียนจึงนำเสนอสัดส่วนเวลาเรียนของประเทศสิงคโปร์ถึงเพียงชั้น ม.2

คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไรบ้าง จากรูปที่ 4 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนไทยเริ่มเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ก่อนนักเรียนสิงคโปร์และนักเรียนเวียดนาม แต่สัดส่วนเวลาเรียนของนักเรียนไทยกลับไม่เพิ่มขึ้นเลยนับตั้งแต่ ป.1 ถึง ม.6 ในทางกลับกัน นักเรียนสิงคโปร์และเวียดนามซึ่งเริ่มเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ในชั้น ป.3 และ ป.4 ตามลำดับนั้น มีสัดส่วนเวลาเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นตามลำดับชั้นอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ ณ เวลาที่ทำการสอบ PISA นักเรียนไทยมีเวลาในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์น้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอีกสองประเทศแน่นอนว่า คงเป็นการยากที่จะพิสูจน์ได้ว่า รูปแบบการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยมีคะแนนสอบ PISA ด้านวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าอีกสองประเทศหรือไม่ ผู้เขียนหวังว่าจะมีงานวิจัยในอนาคตที่สามารถพิสูจน์หรือล้มล้างข้อสรุปนี้ได้เป็นอย่างดีในอนาคตอันใกล้

โดยสรุป เราได้ตอบคำถามบางส่วนไปแล้วว่า สัดส่วนเวลาที่เรากจัดสรรให้กับการเรียนวิชาหลัก (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา) และแบบแผนของจังหวะเวลาใน

การเรียนวิชาต่างๆ อาจจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระดับคะแนน PISA ของประเทศ

ถึงกระนั้น ผู้อ่านอาจตั้งคำถามต่อไปว่า แล้วระดับคะแนน PISA สะท้อนถึงระดับคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันได้จริงหรือไม่ และที่สำคัญความรู้และทักษะของนักเรียนในการทำแบบทดสอบ PISA จะมีส่วนทำให้พวกเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพหรือเปล่า คำตอบเท่าที่ผู้เขียนทราบก็คือ ไม่มีใครทราบอย่างแน่ชัด เนื่องจากยังไม่ม้งานวิจัยที่สามารถบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลการทดสอบ PISA ซึ่งวัดตอนอายุ 15 ปี และผลิตภาพในการทำงานซึ่งต้องรอจนนักเรียนออกสู่ตลาดแรงงาน อย่างไรก็ตาม หากเราเชื่อว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และการทดสอบ PISA สามารถประเมินทักษะและความสามารถที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เราคงไม่สามารถละเลยผลการทดสอบ PISA ได้ และที่สำคัญเราคงต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อผลการทดสอบดังกล่าวให้มากขึ้น

ผู้เขียนตระหนักดีว่า เรายังไม่มีคำตอบสุดท้ายว่าในที่สุดแล้วเราควรออกแบบระบบการศึกษาอย่างไรให้ดีที่สุด

แต่ก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อสรุปที่ได้จากบทความนี้จะช่วยให้สังคมกลับมาตั้งคำถามว่า ที่ผ่านมากการจัดสรรเวลาเรียนของประเทศไทยเหมาะสมแล้วหรือไม่ เราควรจัดสรรเวลาเรียนให้กับวิชาหลักทางด้านภาษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มากน้อยเพียงใด หรือเราควรที่จะปรับลดวิชาที่ไม่ใช่วิชาหลักให้

น้อยลงหรือไม่ ผู้เขียนเชื่อว่า การถกเถียงอย่างจริงจังและมีเหตุผลในประเด็นเหล่านี้ จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถออกแบบและพัฒนาระบบการศึกษาของเราให้ดียิ่งขึ้นต่อไปได้ในอนาคต

ข้อสรุปและนัยสำคัญเชิงนโยบาย

การจัดสรรเวลาเรียนทั้งในแง่ปริมาณและแบบแผนของเวลาเรียนอาจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณทักษะความรู้ของนักเรียนในวิชานั้นๆ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า อันดับคะแนนสอบ PISA และอันดับสัดส่วนเวลาเรียนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา มีความสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน โดยสิงคโปร์ เวียดนาม และไทย มีอันดับคะแนน PISA และเวลาเรียนสูงสุดไปหาต่ำสุดตามลำดับ อีกทั้งสัดส่วนเวลาเรียนของไทยค่อนข้างคงที่ในขณะที่อีกสองประเทศมีการเพิ่มสัดส่วนเวลาตลอดช่วงชั้น ผลการศึกษาดังกล่าวมานี้ชี้ให้เห็นว่า การตั้งคำถามต่อการจัดสรรเวลาเรียนของประเทศไทยที่ผ่านมา และการถกเถียงอย่างจริงจังและมีเหตุผลในประเด็นการเพิ่มเวลาเรียนวิชาหลักและลดเวลาเรียนวิชาอื่น จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถออกแบบและพัฒนาระบบการศึกษาของเราให้ดียิ่งขึ้นต่อไปได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

United Nations Educational, Scientifics and Cultural Organization. (2011a): "World data on Education - Thailand." (เข้าถึงได้ที่ www.ibe.unesco.org/sites/default/files/Thailand.pdf)

United Nations Educational, Scientifics and Cultural Organization. (2011b): "World data on Education - Vietnam" (เข้าถึงได้ที่ www.ibe.unesco.org/sites/default/files/Vietnam.pdf)

United Nations Educational, Scientifics and Cultural Organization. (2011c): "World data on Education - Singapore" (เข้าถึงได้ที่ www.ibe.unesco.org/sites/default/files/Singapore.pdf)

Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) (2014): "PISA 2012 Results in Focus: What 15-Year-Olds Know and What They Can Do With They Know." Paris: OECD (เข้าถึงได้ที่ <https://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>)

Topics: Development, Education and Health

Tags: PISA, Education

¹ เวลาเรียนแต่ละวิชาคำนวณมาจากกรอบโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของแต่ละประเทศที่นำเสนอในรายงาน World Data on Education ซึ่งจัดทำขึ้นโดย UNESCO